

Araştırma Makalesi/Research Article

Çanakkale Bağcılığının Mevcut Durumu, Gelişimi ve Üreticilerin Eğitim İhtiyaç Analizi

Mehmet Ali Kiracı^{1*} Mehmet Ali Şenol¹ Turgay Kıran¹ Serkan Candar¹

¹Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, 59100/Tekirdağ
* Sorumlu yazar: mehmetali.kiraci@tarim.gov.tr

Geliş Tarihi: 12.06.2018

Kabul Tarihi: 06.12.2018

Öz

Bağcılık, Çanakkale tarımında önemli tarımsal faaliyetlerden biridir. Ancak son 20 yıl içerisinde bağ alanlarının yaklaşık %27 oranında azaldığı görülmektedir. Bu oran, aynı dönem Türkiye için %20 dolayındadır. Bu azalışın nedenleri arasında büyük ölçüde ekonomik nedenler olarak bilinirken, üreticilerin karşılaştıkları yetiştiricilik sorunları ve bunların çözümü ile ilgili eğitim ihtiyaçlarının olup olmadıkları ve bunların giderilemeyeceği göz ardı edilemeyecek bir neden olabilmektedir.

Bu çalışmada Çanakkale ili bağcılığının mevcut durumu, son 20 yıllık gelişimi ve üreticilerin karşılaştıkları önemli yetiştiricilik sorunları, almış oldukları bağcılık eğitimleri ve ihtiyaç duydukları eğitim konuları incelenmeye çalışılmıştır.

Bu amacı gerçekleştirmek için saha çalışmaları ile toplam 30 üretici ile yüz yüze anket yapılmıştır. Anketlerde üreticilere; evet hayır cevaplı ve seçenekli sorular ile likert ölçeği ile ölçeklendirilmiş sorular yöneltilerek üreticilerin il bağcılığının ve üreticilerin bağcılık açısından mevcut durumları, bağcılık eğitim düzeyi ve eğitim ihtiyacı analizi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, Bağcılık, Eğitim İhtiyacı

Current Situation and Development of Çanakkale Viticulture and Education Need Analysis of Producers

Abstract

Viticulture is one of the important agricultural activities in Çanakkale. However, it has been observed that the vineyard area has decreased by about 27% in the last 20 years. This rate is around 20% for the whole of Turkey for same time period. Largely economic reasons can be said that the causes of this decrease. But, also cultivation problems faced by producers and whether they have educative needs related to their solution and inability to eliminate the need for training can be considered as a reason not to be ignored.

In this study, current status of Çanakkale viticulture, changes of last 20 years, major cultivation problems encountered by producers, viticultural education levels of producers and the educational subjects they needed were examined.

Face to face surveys were conducted with a total of 30 producers in order to realize this aim. In the surveys, yes-no answered questions, choice questions and questions scaled with likert scale were asked to producers to determine the current situations of Çanakkale viticulture and conditions of producers in terms of viticulture, viticultural education level of producers and education needs analysis made.

Keywords: Çanakkale, Viticulture, Education Needs

Giriş

Türkiye için önemli tarımsal faaliyetler içerisinde bağcılık, Çanakkale ili tarımı içinde köklü bir geçmişi ve deneyimli çiftçi kitlesi ile önemli faaliyetlerden biridir. İlde 1933 yılında 33.330 da alanda bağcılık yapılmakta (Anonim, 1937) iken, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2016 yılı itibariyle ilde 47.341 da alanda bağcılık yapılmakta ve 36.389 ton üzüm üretilmektedir. Bağ alanlarının ve üzüm üretiminin yaklaşık 2/3'ünü Bayramiç (Alan: 19.720 da ve üzüm üretimi: 15.004 ton) ve Bozcaada (Alan: 11.750 da ve üzüm üretimi: 8.500 ton) ilçelerinde yapılan bağcılık oluşturmaktadır. İlde üretilen üzümlerin yaklaşık %36'sı sofralık ve % 64'ü şaraplık olarak değerlendirilmektedir. Bağ alanları 1995 yılında 72.950 da ile en yüksek seviyeye ulaşmış ve daha sonraki yıllarda azalmaya başlamıştır. Yine TÜİK verilerine göre 1997-2004 yılları arasında yatay sayılabilen bağ alanları gelişimi Çizelge 1'de görüldüğü üzere 2005 yılından itibaren düşmeye başlamış ve son 20 yılda %27 oranında azalmıştır. Bu azalış aynı dönemde %20 oranında bir azalış olan Türkiye bağ alanlarından daha yüksek oranda olmuştur. Aktaş ve Tan tarafından 2007 yılında yapılan

bir çalışmada bağ alanlarında azalışlar 1995 -2004 yılları arasında Türkiye’de %8, Çanakkale’de ise %11 oranlarında belirlenmiştir.

Çizelge 1. Türkiye ve Çanakkale İli Bağ Alanlarının Son 20 Yılda Değişimi

YILAR	TÜRKİYE		ÇANAKKALE	
	da	İndeks(1997=100)	da	İndeks(1997=100)
1997	545.000	100	65.130	100
1998	541.000	99	66.770	103
1999	535.000	98	64.880	100
2000	535.000	98	63.350	97
2001	525.000	96	63.430	97
2002	530.000	97	63.830	98
2003	530.000	97	64.040	98
2004	520.000	95	64.470	99
2005	516.000	95	59.820	92
2006	513.830	94	53.015	81
2007	484.610	89	48.497	74
2008	482.789	89	51.766	79
2009	479.024	88	50.160	77
2010	477.856	88	49.543	76
2011	472.545	87	50.016	77
2012	462.296	85	49.134	75
2013	468.792	86	48.060	74
2014	467.093	86	47.674	73
2015	461.956	85	47.654	73
2016	435.227	80	47.431	73

Bağ alanlarının azalmasında her ekonomik faaliyetin sürdürülebilirliği açısından en önde gelen beklenen ekonomik faydanın artık sağlanamaması ilk akla gelen neden olarak sayılabilir. Ancak üreticilerin bu faaliyeti/bağcılığı ismine doğru olarak gerçekleştirmesi için önemli bilgi desteğine sahip olamaması yada yeniliklerden ve teknolojik gelişmelerden faydalanamayacak bir ortamda bulunması da üreticilerin bağcılıktan uzaklaşma ve dolayısıyla bağ alanlarının azalma nedeni olabilmektedir.

Bu çalışmada, Çanakkale ilinde bağcılığın mevcut durumu, gelişimi ve üzüm üreticilerinin yetiştirme tekniği bakımından sorunları, bağcılıkla ilgili yenilikçilik ve bilgi düzeyleri ile bağcılık eğitim ihtiyaçları belirlenmeye çalışılmıştır.

Materyal ve Yöntem

Çalışmanın materyalini il bağcılığının en önemli iki ilçesi olduğu için gayeli örnekleme ile seçilen Bayramiç ve Bozcaada ilçelerinden üreticilerle yapılan yüz yüze anket görüşmelerinden elde edilen veriler oluşturmuştur. Üretici seçimi tesadüfi olarak yapılmış, ancak üreticilerin en az 2 da bağı olması şartı aranmıştır. İki ilçede 15’er üretici ile ve toplamda 30 üretici ile anket yapılmıştır. Anketlerde üreticilere; evet/hayır cevaplı ve seçenekli sorular ile likert ölçeği ile ölçeklendirilmiş, işletmelerde bağcılığın mevcut durumu, üreticilerin faaliyetlerinde karşılaştıkları teknik sorunlar, bunların çözümüne ait olarak danıştıkları kişi ve kuruluşlar, yenilikçilik düzeyleri, bağcılık bilgi düzeyleri ve eğitim ihtiyacının belirlenmesine yönelik sorular yöneltilmiştir.

Alınan veriler temel ve tanımlayıcı istatistiksel analiz yöntemleri ile değerlendirilerek il bağcılık potansiyelinin daha etkin olarak değerlendirilebilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Bulgular ve Tartışma

İşletmelerde Bağcılığın Mevcut Durumu ve Bağcılık Açısından Genel Özellikleri

Anket yapılan işletmeler ile üreticilerin bağcılık bakımından önemli bazı özellikleri Çizelge 2’de gösterilmiştir. Bu bilgilere göre işletmelerde bağcılık, gerek tarım alanı içerisinde payı (%47,6) ve gerekse işletmedeki bağ alanı (43,0 da) açısından toplam tarımsal faaliyetler içerisinde önemli bir faaliyettir. Bağcılık deneyimi oldukça yüksek (35,3 yıl), bağların yaşı bağın ekonomik ömrü olarak kabul edilen 40 yıl göz önüne alındığında ortalama 23,4 yıl ile oldukça iyi düzeydedir. 40 yaşın altında bağcılarının (üreticilerin) oranı %23,3 ile bağcılığın sürdürülebilirliği açısından olumlu sayılabilmektedir. Bu bilgiler, bağcılığın ilde azalan bağ alanlarına rağmen halen önemli tarımsal faaliyetlerden biri tanımlayabilmektedir. Çünkü genç üreticiler bağcılığın içinde ve verim dönemi itibariyle yaklaşık 20 yıl tam verim alınabilecek bağlar bulunmaktadır.

Çizelge 2. İşletmeler İle Üreticilerin Bağcılık Açısından Bazı Bilgileri

İşletmelerde Toplam Parsel Sayısı (bağ)	133 adet
İşletmelerde Toplam Bağ Alanı	1.288,5 da
Ortalama İşletme Büyüklüğü (bağ)	43,0 da
Ortalama Parsel Büyüklüğü (bağ)	9,7 da
İşletme Başına Ortalama Parsel (bağ) Sayısı	4,4 adet
Ortalama Bağ Yaşı	23,4 yıl
Genç Parsel(10 yaş altı) Oranı	% 29,3
İşletmede Bağ Alanlarının Toplam Tarım Alanında Payı	% 47,6
Üreticilerin Ailelerinde Ortalama Birey Sayısı.	3,3 kişi
Ortalama Üretici Yaşı	53,4
Ortalama Eğitim Yılı	7,8
Üreticilerin Ortalama Tarım Deneyimi	35,5 yıl
Üreticilerin Ortalama Bağcılık Deneyimi	35,3 yıl
Genç Bağcı(40 yaş altı) Oranı	% 23,3
Yeni Bağcı(En fazla 10 yıllık) Oranı	% 3,3
Anket Yapılan İşletmelerde Tarım Dışı Gelire Sahip Olma Oranı	% 83,3

Anket yapılan işletmelerin yarısı 20 da’ın altında bağ alanına sahiptir. Diğer yarısı ise 20 da’ın üzerinde bağ alanına sahip işletmelerdir(Çizelge 3). Bu oranlar çalışma alanında 2011 yılında yapılan bir çalışma da bu oranlara oldukça yakın olarak, 20 da’ın altı için %56,5 ve üstü için %43,5 oranlarında bulunmuştur (Kiracı ve ark., 2016).

Çizelge 3. Büyüklüklerine Göre İşletme Grupları

İşletme Grubu	Bağ Alanı (da)	İşletme Sayısı	%
I	2-5	1	3,3
II	6-20	14	46,7
III	21-50	8	26,7
IV	51+	7	23,3
TOPLAM		30	100,0

İncelenen işletmelerin yarıya yakınında (%46,7) toplam işletme gelirinin %75’inden fazlası tarımsal faaliyetlerle elde edilmektedir (Çizelge 4). İşletmelerin %26,6’sında ise bağcılık gelirleri, işletmenin tarımsal geliri içerisinde %75’ten daha fazla bir oranda pay tutmaktadır. Çanakkale ilinin de içinde incelendiği Trakya Bölgesi’nde 2011 yılında yapılan bir çalışmada ise bağcılık gelirlerinin tarımsal gelir içindeki payı %75 daha fazla olan işletmelerin oranı %32 iken, bağcılık gelirlerinin toplam işletme gelirine oranı %75 ‘ten daha fazla olan işletmelerin oranı ise % 22,1 olarak bulunmuştur (Kiracı ve ark., 2015).

Çizelge 4. İşletmelerde Gelir, Tarımsal Gelir ve Bağcılık Geliri

Oranlar	Toplam Gelir İçinde Tarımsal Gelirin Oranı		Tarımsal Gelir İçinde Bağcılık Gelirinin Oranı	
	İşletme Sayısı(Adet)	Oran(%)	İşletme Sayısı(Adet)	Oran(%)
%10'dan az	2	6,6	1	3,3
%10- 25 arası	5	16,7	7	23,4
%26-50 arası	7	23,4	6	20,0
%51-75 arası	2	6,7	8	26,7
%76 ve üzeri	5	16,7	2	6,6
Tamamı	9	30,0	6	20,0
TOPLAM	30	100,0	30	100,0

Bağcılık açısından yüksek sistem terbiye şekli kullanımı bağcılık açısından modernizasyonun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Araştırma alanında bağların %75,9'u Goble adı verilen telsiz terbiye şekillerinde olduğu belirlenmiştir (Çizelge 5). Telli terbiye şekillerinin düşük kalması bağ alanlarındaki sulama olanaklarının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 5. Bağlarda Telli Terbiye Şekillerinin Uygulanma Durumu

Terbiye Şekli	Bağ Sayısı (Adet)	Oran (%)
Telsiz	101	75,9
Telli Terbiye Şekli	32	24,1
TOPLAM	133	100,0

Şaraplık çeşitlerden Karasakız (Kuntra), sofralık çeşitlerden Bozcaada Çavuşu ilde yetiştirilen en önemli üzüm çeşitleridir. Karasakız çeşidi, 1960 yılında kurulan Çanakkale Tekel Şarap ve Kanyak Fabrikası'nın kurulmasıyla birlikte kanyak yapımında değerlendirilmek amacıyla üretimi artmaya başlamıştır(Dardeniz ve Güven, 2003). Bozcaada Çavuşu çeşidinin çiçek yapısı nedeniyle dölleme biyolojisi açısından dölleyici bir çeşit olarak kullanılan Karasakız çeşidi ile birçok bağda karışık olarak yetiştirildiği dikkati çekmektedir. Bu nedenle bu iki çeşit bölge bağlarının yarısına yakınında yetiştirilmektedir. Bu çeşitleri sırasıyla şaraplık çeşitlerden Cabernet Sauvignon, Yapıncak, Sıdalan, Vasilaki ve Syrah; sofralık çeşitlerden ise Cardinal, Alphonse ile yetiştiriciliği son yıllarda artan Red Globe çeşididir. Vasilaki, Sıdalan ve Karalahna ise ilin önemli yerel üzüm çeşitleri arasında olup yetiştiricilik alanları azalmaktadır (Çizelge 6).

Çizelge 6. Araştırma Alanında Yetiştirilen Üzüm Çeşitleri ve Payları

	Çeşitler	Parsel Sayısı(Adet)	Oran(%)
ŞARAPLIK	Karasakız	30	22,6
	Cabernet S.	9	6,8
	Yapıncak	8	6,0
	Sıdalan	5	3,8
	Vasilaki	5	3,8
	Syrah	5	3,8
	Karalahna	2	1,5
	Alicante B.	1	0,7
SOFRALIK	Cardinal	11	8,3
	Alphonse L.	9	6,8
	Red Globe	3	2,3
	Hafızali	2	1,5
	Çavuş	1	0,7
	Diğer	7	5,3
KARIŞIK(Karasakız-Çavuş ve diğer çeşitler)		28+7=35	26,3
TOPLAM		133	100,0

*Diğer çeşitler; Tekirdağ Çekirdeksizi, Trakya İlkeren, Atasarı, Yalova İncisi, Mandagözü, Amasya Beyazı gibi çeşitlerdir.

Üreticiler ve Yenilikçilik

Üreticilerce son 5 yıl içerisinde benimsenen en önemli yenilikler Çizelge 7’de görülmektedir. Üreticilerin %36,7’si son 5 yıl içerisinde yeni bir çeşitten bağ tesis ederken, bağlarında telli terbiye sistemlerini ve yaprak gübrelere kullanan üreticilerin oranları %6,6 oranlarındadır. Bağlarında yeni bir toprak işleme yöntemi kullanan üreticilerin oranı ise %3,3’tür (Çizelge 7). Benimsenen yeni çeşitler ise sırasıyla sofralıklardan Red Globe, Tekirdağ Çekirdeksizi ve Trakya İlkeren ile şaraplıklardan Cabernet Sauvignon ve Syrah çeşitleridir (Çizelge 8).

Çizelge 7. Üreticilerce Benimsenen Önemli Yenilikler

Yenilik	Uygulayan Üretici Sayısı	%
Yeni Çeşit	11	36,7
Telli Terbiye Sistemi	2	6,6
Yaprak Gübre, Büyüme/Gelişim Düzenleyici, vb	2	6,6
Toprak İşleme	1	3,3

Çizelge 8. Yenilik Olarak Benimsenen Yeni Çeşitlerden Önemlileri

Çeşit Adı	Benimsenen Yeni Çeşitler İçinde Oranı (%)
Red Globe	27,3
Cabernet S.	27,3
Syrah	18,2
Tekirdağ Çekirdeksizi	18,2
Trakya İlkeren	9,1

Üreticilerin Yetiştiricilikle İlgili Sorunları ve Çözümü Hakkında Davranışları

Üreticilere bağıcılıkla ilgili olarak temel yetiştiricilik konularında sorunla karşılaşmaları halinde herhangi bir kişi ya da kuruma danışıp danışmadıkları sorulmuştur. Alınan cevapların konulara göre dağılımı Çizelge 9’da görülmektedir. Buna göre üreticilerin daha fazla hastalık ve zararlılarla mücadele konularında danışma gereği hissettikleri ortaya çıkmaktadır ki danışma oranlarının yarıya yakını (%45,2) bu konu ile ilgilidir. Bu konuyu bağ tesislerinde hangi çeşidi seçmesi (%16,7) gerektiği ve fidan temini (%11,8) izlemektedir. Gübreleme ise diğer konulara göre danışılan bir diğer konudur. Diğer konulardaki oranları ise oldukça düşük oranlardadır.

Üreticiler karşılaştıkları bu önemli konularda danıştığı ya da bir başka ifade ile destek aldığı kişi ve kurumlar Çizelge 10’da konu bazında incelenmeye çalışılmıştır. Üreticilerin hastalık ve zararlılarla gereği gibi mücadele konusunda sırasıyla zirai ilaç satan bayiler (%52,6 oranda) ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB) yayım teşkilatı il ve ilçe müdürlüklerine (%31,6 oranda), çeşit seçiminde araştırma kuruluşları ve üzüm alan kişi ve firmalar ile yine ilaç, gübre, fidan bayileri yada satan kişilere (%28,6’şar oranda), fidan temininde araştırma kuruluşları ile fidancılara (% 40,0’ar oranda), gübreleme konusunda daha fazla komşu, tanıdık üreticiler (% 66,7 oranda) ve zirai gübre bayileri (%33,3 oranda) ve bağ tesislerinde karşılaşılan sorunlar için aynı oranlarda (%50,0) araştırma kuruluşları ve üzüm alan kişi, firma yada bayilere danışmaktadır.

Çizelge 9. Temel Yetiştiricilik Konularında Çiftçilerin Kurum ya da Kişilere Danışma Durumu

Çözümü Aranılan Sorunların Konuları	Danışan Çiftçi Sayısı	Oran (%)
İlaçlama(Hastalık ve Zararlılarla Mücadele)	19	45,2
Çeşit Seçimi	7	16,7
Fidan Temini	5	11,8
Gübreleme	3	7,1
Bağ Tesisi	2	4,8
Terbiye ve Destek Sistemleri Kurulumu	2	4,8
Diğer	4	9,6
Toplam	42	100,0

Çizelge 10. Sorunların Çözümünde Danışılan Kişi ve Kurumlar

Çözümü Aranılan Sorunların Konuları	En Fazla Danışılan Kurumlar Danışılma Oranları
İlaçlama(Hastalık ve Zararlılarla Mücadele)	1. Bayiler: % 52,6 2. GTHB İl /İlçe Müdürlükleri: % 31,6
Çeşit Seçimi	1. Araştırma Kuruluşu: % 28,6 2. Üzüm Alan Kişi ve Firmalar ve Bayiler: % 28,6
Fidan Temini	1. Araştırma Kuruluşu: % 40,0 2. Fidancılar: % 40,0
Gübreleme	1. Komşu, tanıdık vb bağcılar: % 66,7 2. Bayiler: % 33,3
Bağ Tesisi	1. Araştırma Kuruluşu: % 50,0 2. Üzüm Alan Kişi ve Firmalar ve Bayiler: % 50,0

Üreticiler ve Bağcılık Eğitimi

Çizelge 11’de görüldüğü üzere anket yapılan 12 çiftçi ilde son 10 yıl içinde bağcılıkla ilgili değişik konularda yapılan toplantılara katılmıştır. Bir sertifikasyon kuruluşunun Bozcaada ilçesinde düzenlediği organik bağcılık kursuna ise bir üretici katılarak sertifika almıştır. Kış budaması ve aşı yapılması ile eğitim çalışmaları en fazla yapılan çalışmalar olarak dikkati çekmektedir. Çiftçilere yönelik eğitim toplantısı ve uygulamalı eğitim çalışmalarını GTHB Çanakkale İl yada İlçe Müdürlükleri düzenlerken bu çalışmaların yarısına (6 adet) Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü uzman personeli katkısı sağlandığı belirlenmiştir.

Çizelge 11. Son 10 Yılda Üreticilerin Katıldıkları Bağcılık Eğitimleri

Toplantı Konusu	Üretici Sayısı	Kurs Konusu	Üretici Sayısı	Sertifika Alan Üretici Sayısı
Genel Bağcılık	1	Organik Bağcılık	1	1
Bağlarda Kış Budaması ve Aşı Yapımı	7			
Yeni Üzüm Çeşitlerinin Tanıtımı	3			
Pazarlama	1			
Toplam	12	Toplam	1	1

Üreticilere anket esnasında “Aşağıdaki konulardan hangilerinde ve ne sıklıkta eğitim ihtiyacı duyuyorsunuz?” şeklinde soru yöneltilmiş ve belirlenen bu konulardan eğitim ihtiyacını “ (1)Hiç (2) Nadiren (3) Bazen (4) Genellikle (5) Daima” ölçeğine göre derecelendirmesi istenmiştir. Alınan cevaplardan oluşturulan Çizelge 12’e göre üreticiler kendilerine yöneltilen konularda “bazen” den daha sıklıkla bir eğitim ihtiyacı duymamaktadır. Ortalaması sırasıyla 2,97 ve 2,60 olan “Yöreye uygun çeşit tanıtımı ve çeşit seçiminde dikkat edilmesi gereken teknik konular” ve “Bağ hastalıkları ile mücadele” konularında bazen eğitime ihtiyaç duymakta diğer konularda ise “Nadiren” bilgi ihtiyacı duymaktadırlar. Deneyimli bir üretici kitlesine sahip olan ilde üreticilerin eğitim ihtiyaçlarının düşük olması normal olarak karşılanırsa da bu konu daha ayrıntılı olarak ele alınmalıdır. Burada derecelendirilmesi istenilen konuların üreticilerin bilgi gereksinimlerini karşılayıp karşılamadıkları bir başka ifade ile üreticiler sayılan konuların dışında başka konularda eğitime ihtiyaç duydukları ve bu nedenle bir eğitim ihtiyaçları bulunmadıkları söylenebilir. Bazı üreticiler anket esnasında daha spesifik konularda(Örneğin; Külleme hastalığı ile mücadelesi anlatılsa, salkım güvesi ile mücadele anlatılsa, salkımlarda uç kuruması nasıl önlenir anlatılsa, sofralık üzümde tüketicilerin tercihleri nasıldır anlatılsa,...) eğitim ihtiyaçlarını vurgulamışlar ve eğitim toplantılarının daha fazla soru-cevap şeklinde uygulanmasının daha yararlı olacağını belirtmişlerdir. Ayrıca anket yapılan üreticilerin bu konudaki isteksizliklerine rağmen % 83.3’ü düzenlenecek bir eğitime katılabileceklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 12. Üreticilerin Bağcılık Eğitim İhtiyacı

Eğitim Konuları	Ort.	%95 Güven Aralığı	
		Alt Sınır	Üst Sınır
Bağ yeri seçiminde iklim ve toprak bakımından dikkat edilecek hususlar	1,33	0,98	1,69
Seçilen bağ yerinin tesise hazırlanması	1,23	1,00	1,47
Uygun anaç seçimi	1,87	1,32	2,41
Bağlarda toprak işlemede dikkat edilecek hususlar	1,40	1,03	1,77
Yöreye uygun çeşit tanıtımı ve çeşit seçiminde dikkat edilmesi gereken teknik konular	2,97	2,43	3,51
Çeşit seçiminde dikkat edilmesi gereken ekonomik konular	1,90	1,40	2,40
Bağ tesis maliyetleri ve üretim ekonomisi	1,50	1,06	1,94
Gıda sanayi açısından üzüm çeşitlerinin avantajları	1,77	1,30	2,23
İhracat açısından üzümün özellikleri	1,30	1,00	1,60
Bağlarda kış budaması	1,00	1,00	1,00
Bağlarda şekil budaması	1,13	0,86	1,41
Bağlarda yarma aşısı yapılması	1,23	0,90	1,57
Bağlarda yongalı göz aşısı yapılması	1,33	0,99	1,68
Şaraplık üzümlerde olgunluk takibi ve önemi	1,57	1,15	1,98
Bağ hastalıklarıyla mücadele	2,60	2,01	3,19
Eğitim Konuları	Ort.	%95 Güven Aralığı	
		Alt Sınır	Üst Sınır
Bağ zararlıları ile mücadele	2,00	1,50	2,50
Bağda yabancı ot mücadelesi	1,47	1,09	1,84
Sofralık üzümde pazarlama ve ambalajlama	2,40	1,81	2,99
Sofralık üzümlerde muhafaza	1,43	1,08	1,78
Üzümlerde uygun taşıma yöntemleri	1,23	0,94	1,52
Bağların ilaçlanmasında dikkat edilmesi gereken konular	2,10	1,58	2,62
Bağlarda Gübreleme	1,63	1,21	2,05
Yaprak Gübresi ve Gelişim Düzenleyici Uygulamaları	1,67	1,24	2,10
Yaz Budaması (Filiz alma, koltuk alma, yaprak alma, uç alma, tepe vurma, vb)	1,40	0,72	2,08
Yaz Budaması (Salkım seyreltme, Tane Seyreltme, Bilezik alma)	1,03	0,97	1,10
Bağlarda GA3(hormon) kullanımı	1,30	0,94	1,66
Bağlarda analiz için toprak örneği alınması	1,40	1,08	1,72
Bağlarda analiz için yaprak örneği alınması	1,20	0,97	1,43
Bağlarda sulama zamanı, miktarı ve uygun sulama yöntemleri	1,17	0,92	1,41
Bağcılıkta uygun alet ekipman seçimi ve teknolojik gelişmeler	1,67	1,20	2,13

Sonuç ve Öneriler

Çalışma ile elde edilen sonuçları özetlemek gerekirse,

- Bölge bağ alanları giderek azalıyor.
- Yenilikçi çiftçi sayısı oldukça azdır.
- Yeni çeşitlerin kullanımı ilde karşılaşılan en önemli yeniliktir.
- GTHB İl ve İlçe Müdürlükleri personeli, Üzüm alan kişi ve firmalar, zirai ilaç, gübre vb bayileri ve Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü ve komşu bağcılar bağcılık faaliyetlerinde danışılan destek alınan önemli kişi ve kurumlar olarak sıralanmaktadır.
- Anket yapılan çiftçilerin % 40'ı bağcılıkla ilgili olarak düzenlenen bir eğitim toplantısına katılmış olup, bir sertifikasyon kuruluşunun Bozcaada ilçesinde düzenlediği Organik Bağcılık dışında bir kurs düzenlenmemiştir.
- Budama ve aşısı yapımı çiftçilerin en fazla katıldığı uygulamalı eğitim çalışması olarak dikkati çekmektedir.
- Bağcılık eğitim talepleri daha çok yeni üzüm çeşitleri hakkında bilgi edinmek ve zirai mücadele konularındadır.

İlde bağcılıkla ilgili olarak düzenlenecek eğitimlerin zamanlaması ve eğitim şekli iyi planlanmalıdır. Yine uygulamalı eğitimler üreticilerce daha fazla tercih edilmektedir. Eğitim konularının üreticilerin karşılaştığı spesifik konularda olması daha faydalı olacaktır. Ayrıca soru-cevap şeklinde eğitim toplantılarına üretici katılımı daha yüksek olacaktır.

Kaynaklar

- Aktaş, E., Tan S., 2007. Tarım Politikasındaki Değişiklikler ve Bağcılık: Çanakkale ili Örneği, 2. Troas Bölgesi Değerleri Sempozyum Bildirileri s: 199-211
- Anonim, 1937. Tarım İstatistikleri(1928-1937), Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, Neşriyat No: 93, s: 252, Mehmet Hasan Matbaası, Ankara,
- Dardeniz, A., Güven, S., 2003. Karasakızı Üzüm Çeşidinin Çanakkale Ekonomisindeki Yeri ve Önemi ile Başlaca Değerlendirme Şekilleri, Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Yayın Organı. Yıl:7(26):62-68. Ankara.
- Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK), 2016. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul>. (Erişim Tarihi: 05.09.2017)
- Kıracı, M.A., Kıran, T., Solak, E., Koray, D., Altıntaş, A., 2015. Trakya'da Yer Alan Bağcılık İşletmelerinde Ürün Sigortası Uygulamalarına Yönelik Üreticilerin Yaklaşımları, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Trakya Üniversitesi Doğa Bilimleri Dergisi, 15(1): 9-15, ISSN. 2147-0294
- Kıracı, M.A., Kıran, T., Solak, E., Koray, D., Altıntaş, A., 2016. Trakya Bağcılık İşletmelerinin Bazı Teknik ve Ekonomik Özellikleri İle İşletmecilerin Tarım Sigortası Hakkındaki Görüşleri, Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü BAHÇE Dergisi, VII. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi Bildirileri Özel Sayısı (45), Cilt: 2, s: 819-824